

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МУКАЧІВСЬКА МІСЬКА РАДА
МАЛОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВІТОЛЬДА
ПЛЕЦЬКОГО В М. ОСВЕНЦІМ (ПОЛЬЩА)
ПОМОРСЬКА АКАДЕМІЯ У СЛУПСЬКУ (ПОЛЬЩА)**

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НАУКИ Й ОСВІТИ
В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

**Збірник тез доповідей за матеріалами
II Міжнародної науково-практичної конференції**

**Мукачево
12-13 травня 2022 року**

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
вченою радою Мукачівського державного університету
(протокол № 18 від «10» травня 2022 р.)*

С 91

Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів : збірник тез доповідей за матеріалами II Міжнародної науково-практичної конференції (12-13 травня 2022 р., м. Мукачево). Мукачево : Вид-во МДУ, 2022. 495 с.

У збірнику представлено тези доповідей за матеріалами II Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів». Учасниками конференції розглянуто проблеми та перспективи розвитку педагогічної освіти, психолого-педагогічні аспекти індивідуальної траєкторії професійного становлення особистості, сучасні орієнтири розвитку економіки, управління та інженерії, актуальні проблеми менеджменту, туризму, розвитку індустрії гостинності та збереження історико-культурної спадщини, тенденції розвитку сучасного суспільно-політичного та культурно-мистецького простору.

Видання розраховане на науковців, педагогів, викладачів, аспірантів та студентів, які займаються науково-дослідною роботою.

Редакційна колегія:

Щербан Т.Д. – д-р психол. наук, професор (голова);

Гоблик В.В. – д-р екон. наук, професор;

Кобаль В.І. – канд. пед. наук, доцент;

Пігош В.А. – канд. екон. наук, доцент;

Максютова О.В. – провідний фахівець ВНТД.

Відповідальність за достовірність фактів, власних імен, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікації.

ШТИХ І.І. Ціннісно-сміслові самовизначення особистості в епоху інформаційного суспільства.....	304
ШУБЕРТ М.Я., ІВАНОВА В.В. Проблема розвитку комунікативної культури дітей в психолого-педагогічних дослідженнях.....	306
ЩЕРБАН Г.В. Деякі психологічні особливості викладача в процесі змішаного навчання.....	309
ЩЕРБАН Т. Д., ГОБЛИК В. В. Вплив пандемії коронавірусу на психологію поведінки особистості.....	311
ЩЕРБАН Т.Д., БРЕЦКО І.І., АНТАЛИК А.В. Професійні компетенції як підгрунтя ефективної діяльності за фахом.....	314
ЩЕРБАН Т.Д., БРЕЦКО І.І., СІДУН А.Я. Психологічні параметри професійної успішності педагога.....	315

РОЗДІЛ 3. СУЧАСНІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ, УПРАВЛІННЯ ТА ІНЖЕНЕРІЇ

БЛЯК Л.А., КОВАЧ К.В., БОКША Н. І. Змістові особливості навчальної екскурсії як форми організації навчального процесу учнівської молоді.....	318
БОРА Н. Ю. Оптимізація інструментів інтерактивного маркетингу в закладах охорони здоров'я.....	320
БРАТЮК В.П., МИХАЛЬЧИНЕЦЬ Г.Т. Сучасний стан страхового ринку в Україні.....	322
ГАБОВДА О.В. Адитивне виробництво у світовій енергетиці та перспективи вітчизняної енергетичної галузі.....	326
ГАВРИЛЕЦЬ О. В., ГАВРИЛЕЦЬ О. А. До питання оцінки впливу діяльності служби зайнятості на ринок праці.....	328
ГЛАДИНЕЦЬ Н. Ю. Валютна лібералізація та її вплив на економіку.....	330
ГОБЛИК В.В., ЩЕРБАН Т.Д. Формування активного ринку праці на депресивних територіях.....	332
ГОБРЕЙ М.В. Інвестиційна діяльність регіонів в період війни.....	333
ГОЗОРА В., РЕСЛЕР М. Інвестиційна діяльність: реалії та перспективи	335
ГОЛОВАЧКО В. М., ГОЛОВАЧКО В. В. Фінансово-економічний контроль на підприємствах будівельної галузі.....	337
ГОЛУБКА Я.В., ЗОЗУЛЯК М.М. Історія виникнення та розвитку міжнародних стандартів фінансової звітності.....	340
ЖАХАЛОВ Є. Основи маркетингової стратегії.....	342
ZHIGUTS YU., LAZAR V., HOMJAK B. Technologies of synthesis of materials with pre-defined properties.....	344
ЗАРІЧНА О.В. Вплив етики бізнесу на формування ділових взаємовідносин....	346
ЗАЯЦЬ О., ЛАЛАК І. Особливості інноваційної діяльності підприємства.....	347
ІГНАТИШИН М.І., МАКСЮТОВА О.В. Статистичний аналіз трейдингу на криптовалютному ринку.....	350
КАБАЦІЙ В.М., МАКСЮТОВА О.В. Інтелектуальна власність в умовах євроінтеграційних процесів.....	353
КАБАЦІЙ В.М., ФОРДЗЮН Ю.І., ПИТЬОВКА О.Ю. Оптико-електронний сенсор для систем вентиляції.....	355
КІШ Л.О., КОВАЛЬ Т.В. Сучасні аспекти промислового проектування одягу	357
КОЗАРЬ О.П., ЛАПЧУК Н.В. Хіміко-екологічні проблеми чистого повітря. Колообіг кисню в природі.....	358
КОЗАРЬ О.П., МАЛЯРЧИК І.В. Окремі аспекти хіміко-екологічних проблем сьогодення. Забруднювачі навколишнього середовища.....	360

майбутніх учителів початкових класів, є формування їхньої методичної культури, яка забезпечить відповідний рівень викладання навчальних дисциплін та високу якість знань, умінь і навичок молодших школярів.

Література:

1. Грицай Н.Б. Методична культура як важливий компонент системи методичної підготовки майбутнього вчителя біології. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*: наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2012. № 7 (25). С. 3-9.

2. Нікула Н.В. Програма формування методичної культури майбутніх учителів початкових класів у процесі професійної підготовки. *Молодий вчений*. № 1 (41) січень, 2017. С.481-484.

3. Сагарда І. В. Цілісна методична підготовка педагога в умовах університету. Матеріали доп. і повідом. наук.-метод. конфер. 26-28 березня 1991 р. Ужгород, 1991. С.5-17.

УДК 159.923.2

ШТИХ І.І.

Мукачівський державний університет

ЦІННІСНО-СМИСЛОВЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ В ЕПОХУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

До найважливіших проблем широкого соціального звучання, що знаходяться на стику психології, педагогіки, соціології, філософії та інших наук, відносяться проблеми самореалізації, вибору власного шляху розвитку, становлення особистості. Самовизначення як потреба і здатність людини є особливим психологічним феноменом, який тісно пов'язаний з феноменами свідомості, самотворення, самоствердження, цінностей та сенсу життя.

В умовах соціальних змін в інформаційному суспільстві найбільш значущою стає проблема ціннісно-сміслового самовизначення особистості юнака, відповідального за свої вчинки, що усвідомлює результати вибору свого життєвого та професійного шляху. Ціннісно-сміслові самовизначення із зовнішнього боку характеризується інтересом до прояснення цінностей та виявленням ієрархії цінностей, а також виявленням перспектив саморозвитку; з внутрішньої сторони - усвідомленням власного образу, інтерпретацією переконань, що дозволяють усвідомити зміст процесу самовизначення. Змістом процесу ціннісно-сміслового самовизначення є здатність людини самостійно вибирати цілі, що представляють для неї цінності-смісли, які визначають характер результату соціалізації особистості [1].

Основною умовою самовизначення - готовності до життєвого вибору - виступає здатність індивіда самостійно виробляти моральні принципи і керуватися ними в діяльності та поведінці, тому допомога зростаючій людині у виробленні моральних критеріїв у житті - центральне завдання суспільного та сімейного виховання. Самостійно вироблені принципи життєдіяльності полегшують пошуки шляхів вирішення всіх життєвих завдань, скорочують терміни досягнення психологічної та соціальної стійкості, допомагають знаходити засоби гармонізації інтересів власного та суспільного розвитку [2].

Проблемою цінностей, ціннісних орієнтацій займаються представники різних наук у галузі людинознавства, проте кожна наука розглядає ціннісні орієнтації зі свого погляду. Історія становлення ціннісної проблематики у науці бере свій початок із праць Платона, Аристотеля, Вольтера, Канта, Гегеля та інших філософів. У соціології поглиблене вивчення цінностей та ціннісних орієнтацій відноситься до кінця XIX - початку XX століть і пов'язане з іменами М. Вебера, Е. Дюркгейма, Ф. Знанецького, Т. Клакхона, А. Маслоу, Ч. Морріса, Я. Мусека, Т. Парсонса, М.Рокича, У.Томаса, В.Франкла, Дж.Холланда, Е.Шпрангера та ін. [3; 4; 5].

Розуміння цінності, викладене у психологічній літературі, є, з одного боку, конкретизацією філософсько-соціологічного уявлення, з другого боку, відбиває спробу проникнення глибини людської психіки на феноменологічному рівні відображення психологічної природи цінностей (Л.І.Божович, Б.С.Братусь, І.С.Кон, О.М.Леонтьєв, Д.О.Леонтьєв, Б.Ф.Ломов, С.Д.Максименко, В.М.Мясищев, С.Л.Рубінштейн, Б.О.Сосновський, Д.М.Узнадзе та ін.) [1; 2].

Психоаналітики розглядають вплив на ідентифікацію та самовизначення людини несвідомих процесів: бажань (З. Фройд), цілей (К. Юнг), прагнення до лідерства (А. Адлер), міжособистісних відносин (Х. Салліван), соціальних умов та потреб (Е.Фромм) тощо. Представники гуманістичної психології наголошують на провідній ролі прагнень людини до самовдосконалення, самовираження, реалізації свого потенціалу в процесі життєвого самовизначення (А. Маслоу, К. Роджерс) [3; 4; 5].

Процесуальний та змістовний аспекти самовизначення залежать від форм ціннісної свідомості та світоглядних уявлень про людину та її можливості, ціннісні відносини зі світом, соціумом та ставлення до самої себе. Особистість, засвоюючи цінності, визначає свій життєвий шлях, а цього процесу ціннісні орієнтації зростаючої людини стають домінантою особистісного розвитку, що є джерелом вироблення життєвих орієнтирів, і навіть найближчих і перспективних життєвих планів майбутнього спеціаліста.

Беручи до уваги той факт, що особистісне життєве самовизначення багато в чому впливає на формування професійного самовизначення людини, водночас необхідно відзначити їхню взаємообумовленість, що виражається у змінах смислових установок суб'єкта. Саме в процесі співвіднесення свого способу життя з образом себе як професіонала відбувається їхня ідентифікація, результатом якої стає ціннісно-смислове самовизначення.

Зовнішня та внутрішня детермінованість процесу активізації ціннісно-смислового самовизначення створює реальні передумови впливу педагогічних умов на розвиток особистості старшокласника. Орієнтація формування розвиненої особистості передбачає зміну методологічних підходів до ціннісно-смислового самовизначення учнів, вибір гуманістичної стратегії освітнього процесу, що передбачає врахування всіх факторів, що впливають на зростаючу людину.

Отже, становлення персонального самовизначення в юнацькому віці є складним психолого-педагогічним завданням, для вирішення якого потрібна

спеціальна організація виховних впливів на користь продуктивного розвитку особистості молодшої людини, вироблення мотивації та вміння стати і бути самим собою, тобто забезпечити задоволення вищої потреби «здійснити себе». Важливими передумовами активізації процесу ціннісно-сміслового самовизначення є вибір, здійснений відповідно до власних бажань, знань об'єктивної необхідності; життєві орієнтири людини, що визначають процес соціалізації та задають певні форми поведінки та відносин; результати соціалізації, зумовлені особистісними смислами.

Література

1. Павліченко А. Ціннісні орієнтації у системі становлення особистості/ Психологія і суспільство// А.Павліченко . 2005. №4. С. 98–120.
2. Боришевський М.Й. Духовні цінності як детермінанта громадянського виховання особистості / М.Й. Боришевський // Цінності освіти і виховання. – К.,1997. – С. 21-25.
3. Маслоу А. Мотивация и личность / А.Маслоу. – Спб.: Питер, 2020. –352с.
4. Олпорт Г. Становление личности: Избранные труды / Г.Олпорт. – М.: Смысл, 2002. – 462 с.
5. Франкл В. Людина в пошуках справжнього сенсу. Психолог у концтаборі /Пер. з англ. Олена Замойська//В.Франкл.–К.Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2020.– 160 с.

УДК 373.2.011.3-053.4:81'233

ШУБЕРТ М.Я., ІВАНОВА В.В.
Мукачівського державного університету

ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ДІТЕЙ В ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Спілкування і діяльність є необхідними умовами для вироблення, розповсюдження та освоєння цінностей культури. Культура стверджує гуманний спосіб життя людей і цінності як регулятори спілкування, взаємодії, комунікацій. Незважаючи на відмінність в авторських підходах до розгляду категорії «культура», загальним для них є розуміння культури, як цілісного явища, центральною ланкою якого є людина як суб'єкт культурного розвитку (В. Біблер, Е. Бондаревська, М. Каган, І. Кон, В. Розіна та ін.).

На слухне міркування М. Кагана, педагогіка оперує поняттями освіти, виховання, навчання, а поняття культури не використовується в якості категорії формування людини в дитинстві. Індивідуально-творчий розвиток особистості неможливий поза зв'язку понять «дитина» і «культура». М. Каган розуміє культуру як цілісний системний погляд на речі, здатність бачити в розмаїтті безлічі взаємопов'язаних елементів специфічні утворення, а також як спосіб діяльності людини, що складається з двох граней (продукт і технологія) і трьох слів (матеріальна, духовна і художня культура).

Вихідним, центральним пунктом усього освітнього процесу в рамках особистісно-орієнтованої моделі освіти є комунікації дитини і дорослого. Проблеми комунікацій дошкільнят стали предметом вивчення в роботах психологів Л. Виготського, М. Кларін, О. Леонтьєва, М. Лісіної, В. Петровського, Т. Репіної, Г. Рузької та ін.; педагогів Л. Грабаровської, І. Іванець, І.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>